

Ilustrirani **Slovenec**

Leto IV

Tedenska priloga »Slovenca« (šf. 54) z dne 4. III. 1928

Štev. 10

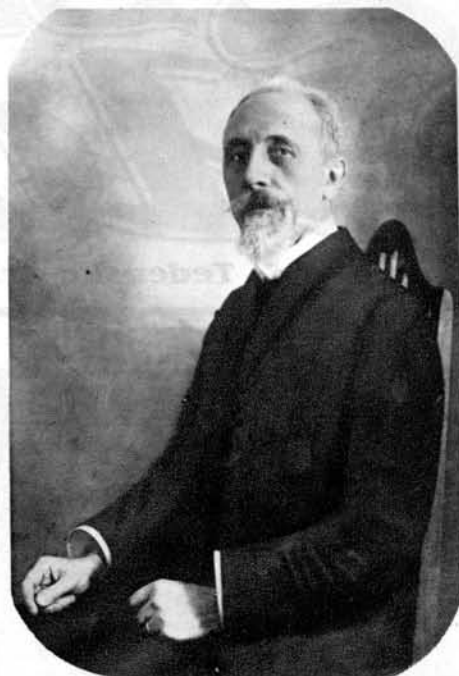
Zagrebska stolnica z nadškofijskim dvorom

Zagrebska stolnica je eden najmogočnejših božjih hramov v naši državi. Zgrajena je bila v XV. stoletju v poznogotskem slogu, leta 1890.—1902. pa prenovljena. V njo so bili leta 1919. prenešeni ostanki Petra Zrinjskega in Krste Frankopana.

Ljuta „državlјanska vojna“ v Zedinjenih državah

Prvi sneg v Washingtonu da že od nekdaj povod za ljuto kepanje med člani ameriškega parlamenta in senata; razsodnik je po starem običaju predsednik kongresa z nekaterimi senatorji. Naša slika kaže spopad obeh taborov pred palačo ameriškega kongresa.

Prof. E. Ver Hees

eden prvih voditeljev flamskega gibanja, ki je nedavno umrl v Berlinu. Hees je mnogo pripomogel, da so si Flamci priborili v Belgiji enakopravnost z Valonci.

Kofiček nesmrtnosti

Westminstrska opatija je gotovo eno najznamenitejših angleških svetišč, kajti tu se ne vrši le kronanje angleških kraljev, temveč služi tudi za zadnje počivališče največjih duhov Anglije vseh časov. Naša slika nam kaže oni oddelek westminstrske cerkve, kjer leže znameniti pisatelj Charles Dickens, največji dramatik vseh narodov William Shakespeare, pesnik Robert Burns, pisatelj Oliver Goldsmith, vojvoda Argyllski, romanopisec Walter Scott in drugi duševni veliki. Baje bodo prenesli semkaj tudi pred kratkim umrlega pisatelja Thomasa Hardyja in ga pokopali na z $\times$ označeno mesto.

V moderni veletrgovini

Veletrgovine po severnih in zapadnih državah ter v Ameriki postajajo prava pravcata mesta zase. To so ogromne stavbe z nešteto oddelki, v katerih se dobi vse, kar potrebuje človek, od čepca do ure in od avtomobila do najfinejših oblek, da, pogosto so združene s temi veletrgovinami, ki jih Nemci imenujejo *Warenhaus*, celo restavracije, kinematografi itd. Njih organizacija je umotvor zase. Naša slika kaže centralo posebne ceone pošte v taki veletrgovini. Tu se zvezujejo na najhitrejši način vsi nešteti oddelki in omogoča njih direktno medsebojno občevanje. Pred par leti se je obetala taka veletrgovina, sededa v veliko manjšem obsegu, tudi Ljubljani, a misel je ostala za enkrat še neizvršena.

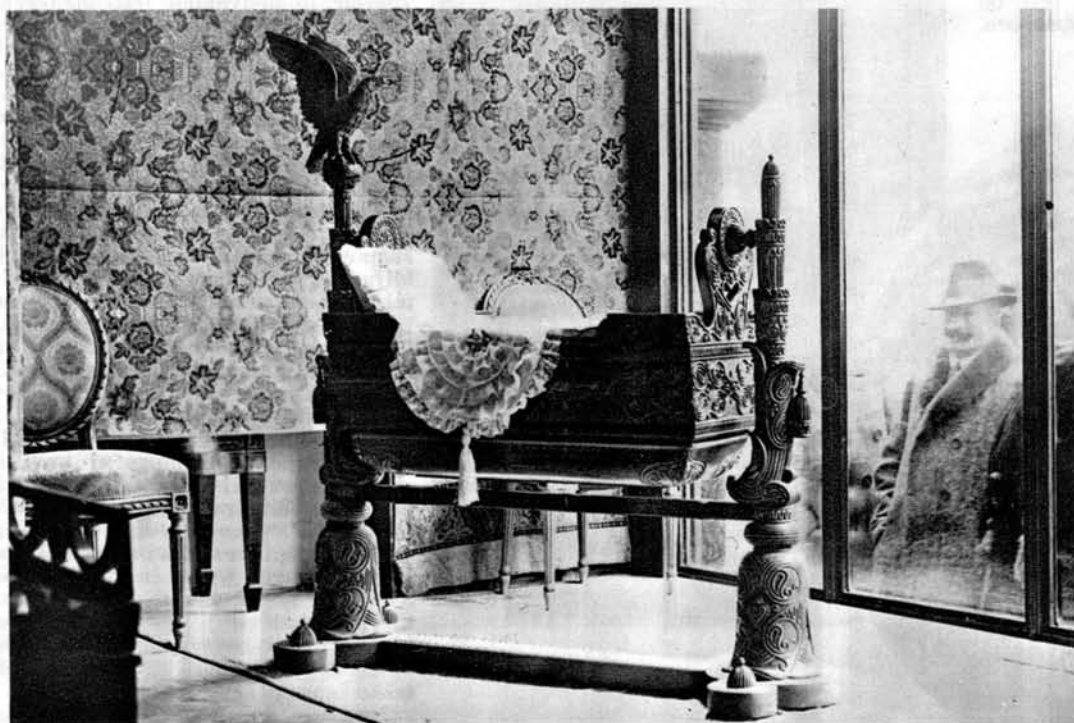
Dr. Voja Marinković

eden najodličnejših srbskih politikov, ki je zopet prevzel vodstvo naše zunanje politike.

K zadnji vladni krizi v Belgradu

Časnikarji oblegajo voditelja muslimanskega kluba, dr. Spaha, ki je ob priliki prestane vladne krize ponovno dokazal svojo resnost in lojalnost.

Zibelka kraljeviča Tomislava

Dne 2. januarja t. l. je povila naša kraljica Marija drugega sina, ki je dobil pri krstu dne 23. januarja ime Tomislav, v počaščenje spomina na poslednjega hrvaškega kralja, kar je naredilo na vso državo najboljši utis. Botroval je kraljeviču angleški princ Jurij, a krščen je bil z vodo iz Vardarja, Donave, Save in Jadranskega morja. Na levi objavljamo sliko zibelke, ki jo je mlademu kraljeviču podarila zagrebška tordka Bothe & Erman.

Slike k Slovenskemu biografskemu leksikonu

Hubmajer Miroslav (1851—1910), četaš.

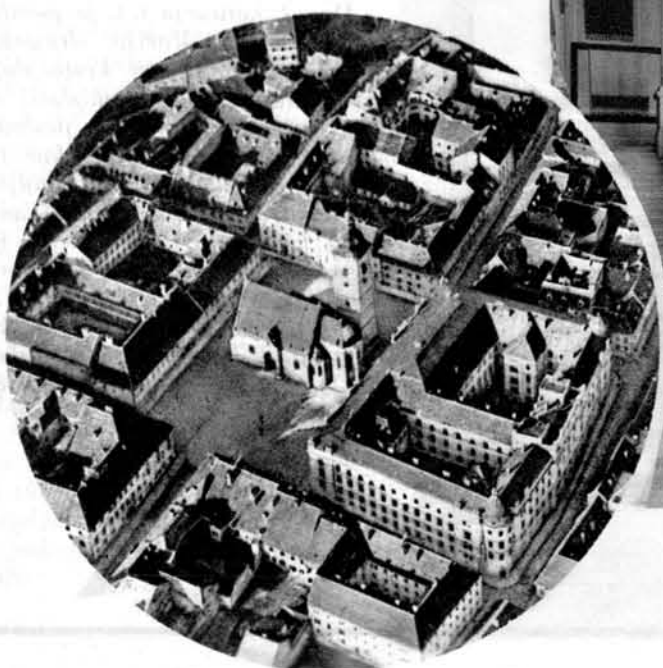
Hradecky Janez Nep. (1775—1846), župan ljubljanski.

Hrovat Ladislav (Jožef) 1825—1902, jezikoslovec.

Jelačićev trg, središče Zagreba, s spomenikom bana Jelačića. — Na desni: **Stopnišče** v etnografskem muzeju; razen tega ima Zagreb še celo vrsto drugih muzejev ter lepo umetn. galerijo. — Spodaj: Zgodovinski **Markov trg** s cerkvijo sv. Marka, pred katero je bil l. 1575. »kronan« Matija Gubec, na levo od cerkve bansk dvorec, desno palača hrv. sabora.

Naša jugoslovanska mesta: Zagreb

Teško je povedati, katero mesto je večje in bogatejše, Zagreb ali Belgrad. Po ljudskem štetju iz l. 1921. je štel Zagreb 108.000 prebivalcev, a Belgrad 111.000, toda obe mesti naraščata s tako bliskovito naglico, da je gotovo nemogoče ugotoviti, katero v tej dirki prehiteva. Če hodiš po zagrebskih in belgrajskih ulicah, je nemogoče ugotoviti, katero je bogatejše. V obeh rastejo mogočne palače, ki izpričujejo blagostanje in denar, v Belgradu državni, v Zagrebu poslovni.

Slovenci imamo z Zagrebom že davno in tesne zveze, počutimo se v njem kakor doma, vendar je nekaterim všeč, drugim zopet ne. Nekateri hvalijo njegovo zunanjo lepoto, živahnost, bogastvo njegovih kulturnih zavodov, visoko gospodarsko razvitost itd., drugi se zopet ne morejo sprijazniti s »hochstaplerstvom«, ki ga kaže izraža ter vidijo, opazujoč kmetijske okolice, ki prodajajo še v svoji narodni noši svoje pridelke na Jelačičevem trgu ter blazirane šimi gosposdi in napudrane mlade in elegantne lepoticke, ki promeniirajo mimo njih, velikanski prepad, ki naj zija med hrvaško zemljo in njegovim središčem, med hrvaškim ljudstvom in njegovim izobraženstvom. Resnica bo na obeh straneh, kajti Zagreb je nedvomno lep, moderen, eleganten in bogat, ni pa neposredni odsev svojega naroda, kakor n. pr. naša skromnejša, a za to tem intimnejša Ljubljana.

Po svoji zemljepisni legi in zaradi svojih prometnih zvez je Zagreb eno izmed najvažnejših središč vse države, zato je razumljivo, da se gospodarsko jako hitro razvija. Tretjina vse hrvaške industrije in trgovine ima svoj sedež v Zagrebu. Njegova zgodovina je stara in znamenita. Ustanovljen je bil v XI. stoletju kot sedež škofije, zato tvori »Kaptol« z monumentalno stolnico in nadškofijsko palačo najstarejši del mesta, kjer je še videti ostanke nekdanjih utrdb. Drugi najvažnejši del tvori »Gornji grad«, ki je bil v XIII. stoletju povzdignjen v kraljevo svobodno mesto. Tu so začasno stolovali kralji iz različnih dinastij, tu so gospodovali mogočni bani, tu je zboroval ponosni sabor in — tu je prelil kri »kmetiški kralj« Matija Gubec, ki se je na čelu slovenskih in hrvaških kmetov uprl mogočni hrvaški in nemški gospodi. Tu imajo svoj sedež še danes skoro vse oblasti. Pod in med Kaptolom ter Gornjim gradom se je potem razvilo mesto, ki ima danes povsem moderni značaj.

Če si hočeš dobro ogledati Zagreb, boš težko opravil vse v enem dnevu, kajti važnega in lepega je tu jako veliko. Ko izstopimo na glavnem kolodvoru, zagledamo pred seboj prekrasno panoramo. Na levi stoji monumentalni hotel »Esplanade« in za njim palača OUZD, ki je Slo-

venci Zagrebčanom ne zavidamo, zamerimo jim pa, da nam niso privoščili tudi v Ljubljani za naš okrožni urad nekoliko spodobnejše stavbe, ki bi jo plačali sami, dočim smo morali prispevati mi k zagrebski precej. Sploh se bo o vseh teh stvareh treba z Zagrebčani enkrat do dobrega razgovoriti, kajti že vsa povojna leta opazamo od strani Zagreba neko averzijo napram Ljubljani in Slovencem. Slovenci Zagrebu od vsega srca privoščimo, karkoli si izmisli, rezko pa odklanjamo, da bi nam skušali odjedati inštitucije, ki jih imajo sami že davno. Popolno enakopravnost obema, pa ne bomo le prijatelji, temveč ljubeči se bratje.

Od navedene palače dalje pridemo mimo lepega botaničnega vrta do bogate vseučiliške knjižnice, ki šteje nad 500.000 del, mnogo rokopisov in drugih znamenitosti. V bližini je tudi lepo narodno gledališče, v katerem bogate hrvaške kulture tudi mnogi Slovenci, ki jim revnejša domovina ni mogla nuditi vsega, kar so želeli. Če se vrnemo nazaj h kolodvoru in jo mahnejo oddot naravnost v mesto, pridemo najprej do umetniškega paviljona, ki se pač precej razlikuje od našega Jakopičevega. V njegovem prizemlju je nameščen tudi mestni muzej. Od tod dospemo do krasne palače jugoslovanske akademije, v kateri je bogata Strossmayerjeva galerija in arheološki muzej, in nekoliko dalje stoji častitljiva univerza, mimo katere smo hitro na Jelačičevem trgu, v sredi Zagreba. Okrog ponosnega spomenika popularnega bana se vse gnete okolčanov in slovenskih služkinj, ki kupujejo zelenjavo od kmetov. Na Slovenca boš naletel v Zagrebu na vsak korak in ena govornica se preliva v drugo.

Na Kaptol in Gornji grad smo opozorili že zgoraj, pač pa moramo opozoriti še na naturhistorični muzej, na Mirogoj, kjer spe večno spanje najodličnejši Hrvatje, na pedagoški muzej, pester etnografski muzej, umetnozgodovinski muzej ter na Zrinjevac in Maksimir. Raznih šol, specialnih znanstvenih zavodov, gospodarskih institucij itd. ne bomo naštevati, ker je vse to dobiti v različnih vodnikih, ki jih dobiš pri »Putniku« na Jelačičevem trgu in brez katerih boš gotovo prezrl marsikaj lepega in zanimivega. Vesel boš vsega tega in privoščil boš vse to Hrvatom, toda na tihem se ti bo vendarle na vsak korak vzbujala želja, da bi si to in to morali čimprej ustvariti tudi Slovenci v naši Ljubljani.

Politično je Zagreb v rokah federalistov, čeprav ima tu že od nekdaj svoj sedež Radić, ki obvladuje deželo. Časopisje je jako razvito in se od slovenskega močno razlikuje, ker so vsi največji listi le trgovska podjetja in ne glasila poedinih strank, kakor pri nas.

Hrvatsko narodno gledališče, zgrajeno leta 1895.; razen tega ima Zagreb še univerzo s 7 fakultetami, akademijo itd. — Na levi: **Arkade na Mirogoju** (zagrebškem pokopališču), ki je izredno lepo; spredaj na levi je videti grob pesnika Preradovića. — Spodaj: **Kaptol**, to je najstarejši del mesta s stolnico, nadškofijsko palačo itd.

Pogled na Zagreb, glavno mesto Hrvaške ter kulturno, politično in trgovsko središče Hrvatov; v sredini je videti Umetniški paviljon, zgrajen leta 1898., ki služi za umetniške razstave. (Posneto z glavnega kolodvora.)

Gimnastika za majhne otroke

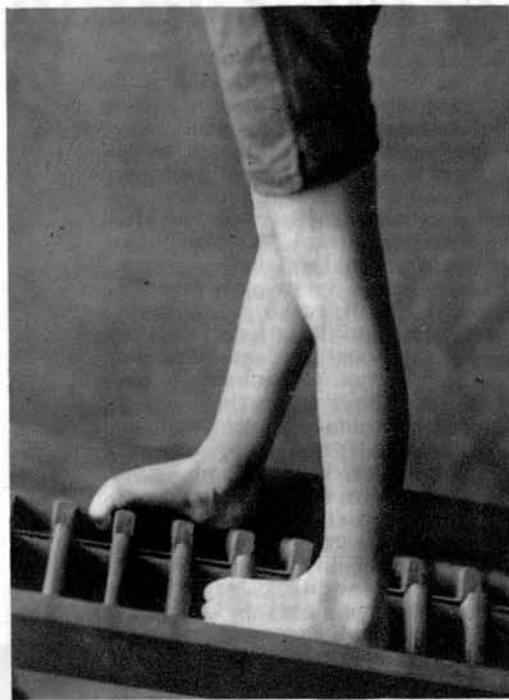
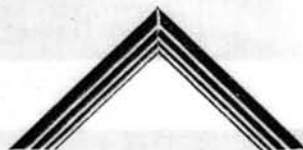
Na levi: Vaje za pravilno držo hrbtišča.

Na desni: Vaja za utrditev in popravo stopala.

V sredini: Predvaja za vratno veso.

Spodaj na levi: Dihalne vaje.

Spodaj na desni: Dviganje gornjega telesa na poševni deski.

Ortopedična gimnastika

je čedalje bolj važen zdravstveni činitelj. Moderna velemesta s svojimi nezdravimi predmestnimi stanovanji in pomanjkanjem primernih solnčnih igrišč za otroke oplivajo namreč uničujoče na razvoj mladih teles, ki dobivajo zato vse mogoče hibe. Da se to prepreči, so začeli gojiti zlasti Nemci smoteno ortopedično telovadbo, katere namen ni, da pripravlja imponujoče javne nastope, kakor navadno delajo to razna telovadna društva, temveč da skuša oplivati predvsem v zdravstvenem oziru.

Najznamenitejši na tem polju je Danec Niels Burkh s svojo šolo v Ollerupu, a Nemci so sestavili že nepregledno vrsto metod ortopedične telovadbe, ki jemlje izmed znanih telovadnih

sistemov predvsem one vaje, ki oplivajo zdravstveno na razne dele telesa ter jih tako prilagodi na razne ortopedično-telovadne aparate.

Naše slike nam kažejo nekaj prizorov iz gimnastične metode majorja Neumann-Neuroda za majhne otroke, ki je dosegla že izredno lepe uspehe ter jo v Nemčiji upajajo že v številne javne in zasebne šole.

Tudi naša telovadna društva že začenjajo posvečati ortopedični telovadbi večjo pozornost, nujno potrebno bi pa bilo, da bi gojile šole, zlasti po mestih in industrijskih krajih, predvsem to vrsto telovadbe.

Častni kanonik Martin Meško, ki je obhajal dne 29. januarja z veliko slovesnostjo 40 letnico svojega župnikovanja pri Kapeli pri Radenci. Jubilant je star 82 let, duhovnik je že 57 let, a je še vedno čil in krepak.

Jugoslovanska vrsta v olimpijskem sprevodu

v St. Moritzu dne 11. p. m.; spreved se je vršil v pravem snežnem metežu.

S prve slovenske igre v madjarski občini

(Gor. Lakoš, Prekmurje), ki jo je priredil s tamošnjo šolsko mladino g. upravitelj J. Šomen.

K šestdesetletnici Franje Tavčarjeve

Nesteti darovi, šopki, pozdravna pisma, diplome itd., ki jih je prejela jubilantka.

(Glej zadnjo številko »Ilustriranega Slovenca«.)

Na levi: **A. Mešle**, eden najagilnejših članov prosvetnega društva na Viču, ki je obhajal pred kratkim 40 letnico svojega delovanja v katoliških prosvetnih organizacijah. Jubilant ni samo izvorsten igravec, temveč tudi spreten pisatelj gledaliških iger. Viško prosv. društvo je proslavilo njegov jubilej z njegovo lastno igro, v kateri je slavljenec igral tudi glavno vlogo.

Na desni: **Sadni izbor za Slovenijo** v besedi in sliki, tako je naslov najnovejše knjige našega odličnega sadjarskega strokovnjaka M. Humka. Delo prinaša podroben opis vseh onih vrst jabolk, hrušk, črešenj, sliv, marelic, breskev, jagodastega in lupinastega sadja, ki so za naše kraje najprimernejše in najpriporočljivejše, zaradi česar je pač ne bo mogel pogrešati noben sadjar in vrtnar. Knjiga je opremljena upravn razkošno in obsega 40 prekrasnih barvastih slik posameznih vrst sadja.

Sadni izbor za Slovenijo

v besedi in sliki

Dr. Milan Vldmar, jugoslovanski šahovski mojster.

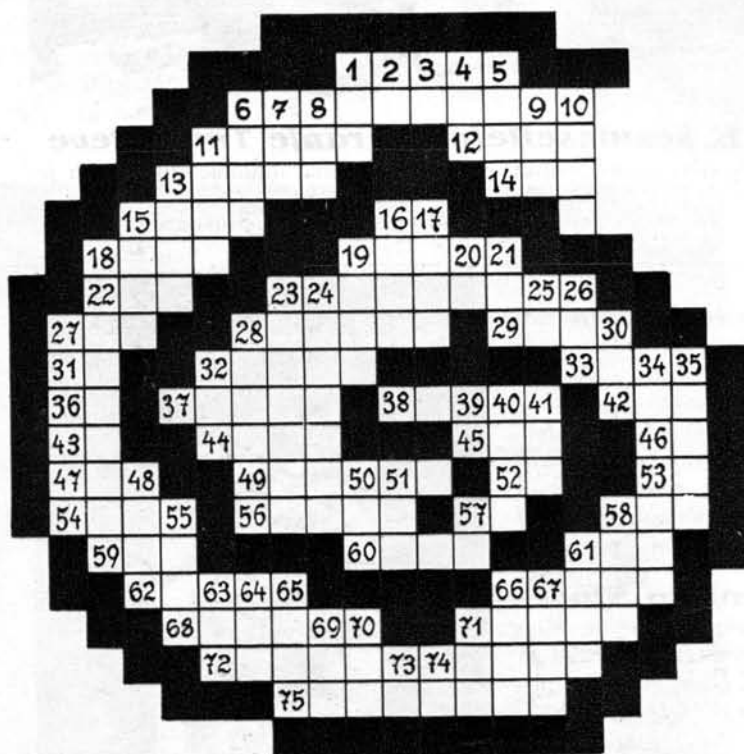
Za misleče ljudi.

(lv. Baloh.)

Ko pišem rime te, že stvar imam,
za ceno pa nobeno ne dam;
i ti, ko bereš rime te,
jo vprašaj, če kaj ve.
Otrok, ki zagleda luč sveta,
kot ti in človek vsak ima,
seve, nad njo ne vlada še otrok,
le skrbna mati, še bolj pa Bog.
In čudno: seboj jo nosi vsak,
pa naj si bo učen, ali bedak.
Seve, enaka je — oblika,
a med njima — velikanska je razlika.
Kako so ponosni nanjo,
ki jih slavita zemlja in nebo,
le vprašaj vse umetnike, skladatelje,
svetnike, pesnike, pisatelje,
kako so slavni postali z njo,
na kupe je nanje letelo zlato.
Cvetice le stvari pa nimajo,
pa z glavico nam prikimajo,
da človek, če z njo se ne zaveda,
ga čaka večkrat sramota in beda.
Še drobne ptičke, ki žvrgolijo,
kako se z njo v pesmicah je veselijo.
Še ribce, žival vsaka, tudi mala.
je z njo šele živo bitje postala,
ti nosiš seboj jo in nosil jo boš,
pa bodisi žena, otrok ali mož,
še več: ko ti boš enkrat umrl,
te z njo bo vred tvoj grob zaprl;
a čudno — videl nikoli — in gorje,
ker biti nehala bi ti — srce? —

Prejasen pa biti ne smem.
zato v polajšavo samo to povem:
ta stvar ima črk samo sedem —
sedaj pa misli nanjo cel teden.
In misli, misli, misli,
in če ugameš — bodeš v čisli.

Št.1

Za rešitev zgornje **uganke** in te **križaljke** je
1. nagrada: Trunk, AMERIKA in AMERIKANCI (vezano);
2. nagrada: Beg, NAŠE GOBE (vezano).

Vodoravno: 1. drevo, 6. geometrijski lik, 11. mejaš, 12. roparska
18. planetoid, 19. gora blizu Belgrada, 22. predplačilo, 23. stavkov člen,
žival, 13. turški sultan, 14. prislov, 15. del Carigrada, 16. vzklík,
27. mala zgradba, 28. rastlina, 29. menični izraz, 31. zaimék, 32. ugan-
ka, 33. oseba iz Shakespearove drame, 36. časovna kratica, 37. slov-
niški izraz, 38. žensko ime, 42. veznik, 43. predlog, 44. skupina las,
45. poljska rastlina, 46. vzklík, 47. kratica, 49. angleški admiral, 52.
veznik, 53. kratica iz kemije, 54. bolezen, 56. muzik. soglasje, 57.
vzklík, 58. oziralni zaimék, 59. posoda, 60. igra, 61. nemir, 62. ime
preroka, 66. žensko ime, 68. izpit, 71. mazilo, 72. stara indijska pesem,
75. avstralsko mesto.

Navpično: 2. mladini potrebno, 3. egipt. božanstvo, 4. časovna doba,
5. igralski izraz, 6. žensko ime, 7. žuželka, 8. sorodnik, 9. število,
10. del telesa, 11. oddelek korana, 13. kar loči dva posestva, 15. denar,
16. začetek razprave, 17. azijski otok, 18. znanstvenik, 19. Egipčanom
sveta žival, 20. enklitika, 21. žensko ime, 23. zadetek, 24. obleka,
25. okrajsava krst. imena, 26. začetek rasti, 27. vrsta soglasnikov,
28. del klasa, 30. žensko ime, 32. vodna žival, 34. dežela v Zedinjenih
državah, 35. cerkveni skladatelj, 39. kratica iz kemije, 40. sodnik,
41. žensko ime, 48. del roke, 50. jeza, 51. pesem, 55. svetopisemska
oseba, 57. plosk. mera, 58. turška utrdba, 61. prismuknjeneč, 63. Noetov
sin, 64. kakor 27 vodoravno, 65. žuželka, 70. duhovnik, 73. mera,
74. reka v Livlandiji.

Rešitev uganke štev. 10 se glasi:

»Kaj me boš lovil? Kaj me boš lovila? Ko imaš me,
nisem več, kar sem bila.«

Pravilnih rešitev je prispelo 120.

Izžrebana sta bila: za 1. nagrado Ella Rottova, Konjice;
za 2. nagrado Anton Hočevnar, dijak v Ljubljani.